

Elfriede Jelinek’in *Piyanist* Romanında Bedensel Tabuların İncelenmesi

On Corporeal Taboos in Elfriede Jelinek’s Novel *The Piano Teacher*

Ayşenur ÖZKAN IŞIK¹ , Habib TEKİN²

¹Arş. Gör., Türk-Alman Üniversitesi, Kültür ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Kültür ve İletişim Bilimleri Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye

Corresponding author: Ayşenur ÖZKAN IŞIK

E-mail: aysenur.ozkan@tau.edu.tr

ÖZ

80’li yıllardan itibaren kadınların toplumdaki konumlarını ve kadın bedeninin toplum tarafından nasıl tabulaştırıldığını ele alan eserler çoğalmıştır. Bu eserler sayesinde o döneme kadar konuşulması pek mümkün olmayan mevzuların kadın yazarlar tarafından nasıl işlendiğini görebiliriz. Bu çalışmada ele alınan *Piyanist* eserinin Nobel ödüllü yazarı Avusturyalı Elfriede Jelinek, birçok eserinde kadınların mağduriyetlerinin ve ötekileştirilmelerinin üzerinde durmuştur. Bu çalışmada kadın bedeninin tabulaştırılmasının *Piyanist* eserinde nasıl açık bir tartışma konusu haline getirildiği ve o dönemde konuşulması bile mümkün olmayan mevzuların bu kitapla birlikte nasıl ele alındığı incelenmektedir. Üç ana başlıkla kaleme alınan bu çalışmanın ilk bölümünde, kökeni insanlığın en eski dönemlerine dayanan ve kadınların sosyal-toplumsal konumlarında önemli bir sınırlayıcı olan tabu kavramından bahsedilirken, ikinci bölümde yazar Elfriede Jelinek’in yaşamından ve yazın hayatından bahsedilmektedir. Ana karakter Erika’nın kendi bedeniyle ilgili yaşadığı ruhsal çatışmalar incelenirken, Psikanaliz’ in kurucusu sayılan Sigmund Freud’un *Totem ve Tabu* eserinde belirttiği tabu kavramından faydalanılarak, karakterin yaşamına ve bedenine etki eden tabular ve mazoşist eylemler irdelenmektedir. Eserin ana ve son bölümünü oluşturan kısımda, *Piyanist* eserinde işlenen tabular analiz edilmektedir. Üç alt başlıkta analiz edilen bu bölümde öncelikle karakterin bedensel tabularının ortaya çıkmasında büyük rol oynayan anne ile ilişkisi incelenmektedir. İkinci alt başlıkta ise bu tabuların karakterin yaşamında hangi alanlarda ortaya çıktığı irdelenirken, son bölümde içerisine sıkıştırıldığı toplumsal ve bedensel tabuları kendinden yaşça küçük öğrencisi Walter Klemmer üzerinden nasıl eyleme geçirdiği kaleme alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Piyanist*, Elfriede Jelinek, Tabu, Sigmund Freud, Beden

Submitted : 15.08.2023
Revision Requested : 20.10.2023
Last Revision Received : 25.10.2023
Accepted : 27.10.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution - NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

Since the 1980s, a proliferation of works have been found dealing with the position of women in society and how the female body is tabooed. One can see how women writers handled issues that had not been possible to talk about until that period. The Austrian Elfriede Jelinek, Nobel Prize-winning author of *The Piano Teacher* (1983), which this study discusses, emphasized the victimization and marginalization of women in many of her works. This study aims to examine how the tabooing of the female body was made an open subject of discussion in *The Piano Teacher* and how this novel addressed issues that could not even be discussed at that time. The first part of this study, which has been written under three main headings, discusses the concept of taboo, which has its origins in the earliest periods of humanity and has been an important limitation in the social and societal position of women, while the second part reveals the life and literary experiences of the author Elfriede Jelinek. While analyzing the main character Erika's psychological conflicts with her own body, the study examines the taboos and masochistic actions affecting the character's life and body by making use of the concept of taboo as described by Sigmund Freud (1913), the founder of psychoanalysis, in his work *Totem and Taboo*. The final main part of the work analyzes the taboos in *The Piano Teacher* under three subheadings. The first is an examination of the character's relationship with her mother, who plays a major role in the emergence of her bodily taboos. The second subheading provides a detailed presentation of the areas in which these taboos emerge in the character's life, and the last subheading shows how the social and physical taboos under which the character is trapped are put into action through her younger student, Walter Klemmer.

Keywords: *The Piano Teacher*, Elfriede Jelinek, taboos, Sigmund Freud, body

EXTENDED ABSTRACT

From past to present, women have generally remained in the shadow of men for many millennia and been left in the background. In this process, women have focused on tasks such as childcare and housework at home and were expected to be ready to support their husbands. The female body was frequently tabooed during this process. As a result of this tabooing, women sometimes retreated into their own inner worlds and had to struggle with feelings of individual and social inadequacy. At various times, women have generally had a subordinate position and tried to assume a role as mother and wife within the home or been forced to do so. The study conducts an analysis under two main headings, with the first part dealing with the concept of taboos, which are argued to be rooted even further back than the emergence of religions and which is subjected to great criticism even today in women's struggle for existence. Meanwhile, the second part of the study examines the taboos in Elfriede Jelinek's (1983) *The Piano Teacher*. The theme of this work has succeeded in making one of the situations many women have experienced a topic of discussion in society. Erika Kohut, the main character of the work being studied here, is a woman who grew up under maternal pressure, and although she is in her thirties, she is still trying to live her life under the strict matronage of her mother. This novel discourse deals with a woman's endeavor to find herself after growing up with pressures and taboos. This study analyzes the taboos in the discourse and how a woman can feel alien in her own body.

Jelinek wrote *The Piano Teacher* in two separate parts. The first part of the study analyzes the main character Erika's relationship with her mother, which is based on psychological violence. While analyzing Erika's psychological conflicts with her own body, the study also examines the taboos and masochistic actions affecting the character's life and body by making use of the concept of taboos as described by Sigmund Freud (1913), the founder of psychoanalysis, in his work *Totem and Taboo*. The second part of the study analyzes Erika's relationship with her younger student, Walter Klemmer. While Klemmer wants to liberate Erika spiritually in this relationship, he also sees her as a stepping stone for his other future relationships. Meanwhile, Erika demands that Klemmer inflict violence on her and even rape her.

This article describes the various sexual and corporeal taboos that dominate the main character's life and shows how these taboos are reflected in her life. The analysis of these taboos provides a perspective on how such issues are presented in literature. In the novel Jelinek as the author is able to shed light on the psychological and social mechanisms that are effective in maintaining taboos and how they reflect in individuals' lives. At the same time, the author wrote about the psychological effects of sexual violence and the forms masochism takes, which are difficult to depict in literature, and reflected on the possible consequences all these have in individuals' lives. The exploration of corporeal taboos in this work also provides an opportunity to write critically about women's roles in society. In fact, their roles prepare the groundwork for understanding a systematic order that limits women's existence and sexual identities within the patriarchal social order and for trapping them in their lives. This study analyzes how the system can also cause self-destruction in women's lives. At the same time, this novel analyzes how women are forced to suppress their sexual identities and the deep psychological consequences of doing so. Being able to shed some light on these issues gives an idea about how individuals maintain social norms and taboos even today.

As the protagonist of the work, Erika Kohut's relationships also offer an artistic perspective on the work. Jelinek wrote about art as a method the character uses to suppress her own traumas. This study analyzes the character who lives

at home under the domination of an oppressive mother and creates a different identity for herself through art, where she transforms from a victim to an oppressive character, and also examines the imbalances in protagonist's existence. In general, analyzing the corporeal taboos in Elfriede Jelinek's *The Piano Teacher* provides an opportunity to examine the effects social norms and stereotypes have on individuals' lives.

1. Giriş

Es ist unsere Aufgabe, für
diejenigen zu sprechen, für
die kein anderer spricht.
Elfriede Jelinek

Geçmişten günümüze kadınlar, uzun yıllar boyunca genellikle erkeklerin gölgesinde kalarak arka planda bırakılmışlardır. Kadınlar bu süreçte, evde çocuk bakımı ve ev işleri gibi görevlere odaklanmışlar ve eşlerine destek olmaya hazır olmaları beklenmiştir. Kadın bedeni bu süreç boyunca sıkça tabulaştırılmıştır. Bu tabulaştırmanın etkisiyle kadınlar, zaman zaman kendi iç dünyalarına çekilirken, bireysel ve toplumsal anlamda yetersizlik duygularıyla mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Farklı dönemlerde kadınlar, genellikle ikincil bir konumda bulunmuşlar ve ev içinde "anne" ve eş olarak bir rol üstlenmeye çalışmışlar veya bu role mecbur bırakılmışlardır. İki ana başlıkta incelenecek olan çalışmanın ilk bölümünde kökü dinlerin ortaya çıkışından daha da eskiye dayandığı savunulan ve kadının varoluş savaşında günümüzde dahi büyük eleştirilere tabi tutulan tabu kavramı ele alınırken, Elfriede Jelinek'in *Piyaniist* eserinde işlenen tabuların incelenmesi çalışmanın ikinci bölümünü oluşturmaktadır. Bu eserde işlenen tema birçok kadının yaşadığı durumlardan birini toplumda tartışma konusu haline getirmeyi başarabilmiştir. Üzerinde çalışılan eserin ana karakteri olan Erika Kohut anne baskısıyla büyümüş bir kadındır ve otuzlu yaşlarında olmasına rağmen hala annenin katı himayesi altında yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu roman baştan sona baskılarla ve tabularla yetişmiş bir kadının kendini bulma çabasını ele almaktadır. Bu çalışmada kitapta işlenen tabuları ve bir kadının kendi bedenine aslında ne kadar yabancı olabileceğini inceleyeceğiz.

Yazar Jelinek, *Piyaniist* eserini iki ayrı bölümde kaleme almıştır. Eserin ilk bölümünde ana karakter Erika'nın annesiyle olan ve temelinde psikolojik şiddete dayanan ilişkisi kaleme alınmaktadır. Erika'nın kendi bedeniyle ilgili yaşadığı ruhsal çatışmalar incelenirken, Psikanaliz' in kurucusu sayılan Sigmund Freud'un *Totem ve Tabu* eserinde belirttiği tabu kavramından faydalanılarak, karakterin yaşamına ve bedenine etki eden tabular ve mazoüst eylemler irdelenmektedir. Eserin ikinci bölümünde ise Erika'nın kendisinden yaşça küçük öğrencisi Walter Klemmer ile olan ilişkisi işlenmektedir. Bu ilişkide Klemmer Erika'yı bir yandan ruhsal olarak özgürleştirmek isterken, diğer taraftan onu ileride yaşayacağı diğer ilişkileri için bir basamak olarak görmektedir. Erika ise Klemmer'in ona şiddet uygulamasını hatta tecavüz etmesini talep etmektedir (Janz, 1995, s. 71).

Bu eserde ana karakterin yaşamına hâkim olan çeşitli cinsel ve bedensel tabular betimlenerek, bu tabuların onun hayatındaki yansımaları işlenmektedir. Bu tabuların analizi ise bu tarz konuların edebiyatta nasıl sunulduğuna dair bir bakış açısı sunmaktadır. Yazar Jelinek romanında tabuların sürdürülmesinde etkili olan psikolojik, sosyal mekanizmalara ve tüm bunların bireylerin yaşamlarındaki izdüşümlerine ışık tutabilmektedir. Yazar, aynı zamanda edebiyatta tasvir edilmesi güç konulardan biri olan cinsel şiddet, mazoüst biçimlerinin psikolojik etkilerini kaleme almış, okura tüm bunların bireylerin yaşamındaki olası sonuçlarını yansıtmıştır. Bu eserdeki bedensel tabuların keşfedilmesi aynı zamanda kadınların toplumdaki rollerinin eleştirel bir biçimde kaleme alınmasına fırsat sunmaktadır. Öyle ki kadınların varoluşlarını ve cinsel kimliklerini ataerkil toplum düzeni içerisinde sınırlayan, onların yaşamlarının arasında sıkışıp kalmasına zemin hazırlayan sistematik bir düzenin anlaşılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu çalışmada bir yandan sistemin kadınların yaşamlarında nasıl bir öz yıkıma sebep olabileceği incelenirken, aynı zamanda kadınların cinsel kimliklerini nasıl bastırmak zorunda kaldıkları ve bunun derin psikolojik sonuçları analiz edilmektedir. Bu konulara bir nebze olsun ışık tutabilmek, bireylerin günümüzde dahi toplumsal normları ve tabuları sürdürme şekli hakkında fikir vermektedir.

Eserin ana karakteri olan Erika Kohut'un sanatla olan ilişkisi de bize eserle ilgili bir bakış açısı sunmaktadır. Jelinek eserde sanatı, karakterin kendi travmalarını bastırmak için kullandığı bir yöntem olarak kaleme almıştır. Bu çalışmada, evde baskıcı bir annenin hakimiyeti altında yaşayan karakterin, sanat aracılığıyla kendine farklı bir kimlik oluşturması, burada kurban rolünden çıkıp baskıcı bir karaktere dönüşmesi ve kahramanın mevcudiyetinde rastlanan dengesizlikler incelenmektedir. Genel olarak Elfriede Jelinek'in *Piyaniist* eserindeki bedensel tabuların analiz edilmesi, toplumsal normların ve kalıp yargıların bireylerin yaşamındaki etkilerini incelemek için imkân sağlamaktadır (Degner 2021, s. 111-132).

2. Tabu Kavramı

Tabu kavramı, birçok disiplinin araştırma konularından biri olduğu gibi psikoloji alanında da önemli bir konumdur. Tabu, belirli davranışları, eylemleri, toplumsal yasakları ve normları içerisinde barındıran bir kavramdır. “Tabu, kutsal anlamına gelebileceği gibi, sosyal bir gelenek, yasak, kural veya ayrıcalık anlamına da gelebilir” (Eggert & Geloc, 2002, s. 17). Tabular kültürlere ve dönemlere göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bir toplumda tabu olarak adlandırılan bir konunun, başka bir toplumda herhangi bir değeri yansıtmadığı da olabilmektedir. Tabuların birçok farklı çeşitleri bulunmaktadır. Örneğin bazı yemekler tabu olabilirken, bunun nasıl yeneceği de tabular arasına girebilmektedir. Bazı toplumlarda belirli meyveleri yemek tabu iken başka bir toplumda böyle bir konu söz konusu değildir. Aynı şekilde ritüeller, törenler, cinsel tabular gibi çok çeşitli bir normlar bütünü karşımıza çıkabilmektedir. Bir toplumda kadınların cinselliği nasıl yaşaması gerektiğiyle ilgili toplumsal ve dini tabular karşımıza çıkarken, başka bir kültürde sınırlamalardan yoksun, özgür bir cinsellik anlayışı hüküm sürebilmektedir. Bundan dolayı da tabu olarak kabul edilen konularda genelleme yapılması yanıltıcı niteliktedir. Bazı toplumlar tabuların, bireylerin yaşamlarını bir sistem içerisine oturtma, düzeni sağlama ve kültürel değerleri muhafaza etme açısından yardımcı olabildiğini düşünmektedir.

Avusturyalı nörolog ve psikanaliz kuramının kurucusu olarak kabul edilen Sigmund Freud tabuları, belirli eylemleri yasaklayan sosyal bir kural olarak tanımlamıştır. Freud, *Totem ve Tabu* eserinde "tabu" kavramını açıklarken iki zıt kavramlarla karşımıza çıktığından bahsetmiştir. Tabu bir yandan; kutsal, kutsanmış anlamını taşıırken, diğer taraftan tehlikeli, yasak ve kirli anlamlarını taşımaktadır. Tabunun zıt anlamı olarak karşımıza Polinezece'deki *noa* yani; 'genel olarak erişilebilir' tanımı çıkmaktadır. Böylece tabu kavramının tanımı 'erişilmesi yasak ve kısıtlanmış' olarak kabul edilmektedir (2014, s. 79). Toplumlar ve kültürlere yerleşmiş olan tabuların günümüze kadar devam etmesi, tabuların hala potansiyelini koruyup, arzulanması meselesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı belli başlı tabular çok uzun yıllar boyunca varlığını korumaya devam etmiştir. Örneğin toplum üzerinde belli konuların tabulaştırıldığı düşünülüyorsa – cinsellik ve şiddet gibi- bu konu üzerindeki arzulama eğiliminin devam ettiği fikri savunulmaktadır (Freud, 2014, s. 94).

Toplumsal tabuların ihlal edilmesi bireylerde bir korku mekanizması oluşturabilmektedir. Tabuların ihlal edilmesi kişilerde bir suçluluk duygusu oluşturabildiği gibi, toplum tarafından cezalandırılacakları fikrini de beraberinde getirmektedir. Eggert ve Geloc tabuları her zaman kolektif bir kamuya bağlamakta, halk olmadan tabuların da olmayacağını dile getirmektedir (Eggert & Geloc, 2002, s. 17). Freud'a göre yasakların ve tabuların ortaya çıkmasında ve yasakların kökeninde akla ve mantığa uygun düzen bulunmamaktadır. İnsanlar bu tabulara kendilerini doğal bir şekilde bağlamakta, bunlara karşı yapılan herhangi bir saldırıyı da reddetmektedirler (Freud, 2014, s. 83-84). Tabular insanlığın en eski yasakları olarak kabul edilmektedir. Bu kurallar nesilden nesile aktarılmakta, böylece varlığını günümüzde dahi sürdürmeye devam etmektedir (Freud, 2014, s. 96). Bunun en temel nedenini ise Freud "korku hazdan daha güçlü gelmektedir" şeklinde tanımlamıştır (Freud, 2014, s. 97). Genel olarak Freud'un tabu kavramına baktığımızda, sosyal normların nasıl ortaya çıktığını ve bu normların davranışlarımızı kontrol etme konusundaki etkilerini incelediğini görebilmekteyiz.

Günümüzde dahi varlığını güçlü bir şekilde sürdürmeye devam eden, aynı zamanda bu çalışmanın temelini oluşturan bedensel tabulara gelindiğinde ise birçok farklı tabu anlayışı karşımıza çıkmaktadır. Bedensel tabular farklı kültürde farklı anlamlara gelebilmektedirler. Bir kültürde bedenle ilgili ayıp ve yasak sayılan bir durum, başka bir kültürde kabul edilebilmektedir. Bedensel tabular da tıpkı toplumsal tabular gibi kültürlerle yakından bağlantılı oldukları için kültürün dinamik sisteminden etkilenip anlam değişikliklerine tabi olabilmektedirler. Bu tabular genellikle insanların mahremiyetlerini koruma amacı taşımaktadırlar. Bunun sonucunda da belli eylemler kabul edilemez olarak etiketlenmekte, bu durum zaman zaman cinsiyetler arası eşitsizliklerin devam etmesine zemin hazırlayabilmektedir. Frietsch vd., "cinsiyetlendirilmiş olanın alanı ile tabulaştırılmış olanın alanı genellikle 'bir şekilde' uyumlu görünmektedir" diyerek cinsiyet ve tabu arasındaki bağlantıyı yansıtmaktadırlar (2008, s. 9). Bedensel tabular arasında en çok göze çarpan çıplaklık tabusu genellikle kadın bedenleriyle yakından ilişkilendirilmiştir. Kadınların bedenleri birçok toplumda saklanması, örtülmesi gereken bir obje olarak görülmüştür. Bunun olası sonuçlarında da kadınlar kalıp yargılar içerisinde, toplumsal normların tam merkezinde yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Kadınların adet görmesi konusunda da belli tabular varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Örneğin kadınların bu süreçte kirli kabul edilmeleri birçok toplumda güncelliğini korumaktadır. Bu tabuların varlığını sürdürdüğü toplumlarda insanlar kendilerini fiziksel eylemlerinden dolayı suçlu hissedebilmekte, bundan dolayı da ciddi ruhsal anomaliler yaşayabilmektedirler. Günümüzde dahi birçok kültürde kadın bedeninden, bekaret kavramından ve evlilik dışı cinsel ilişki bahsetmek ciddi tabular arasındadır. Fakat bu tabular toplumun değerlerine ve geleneklerine göre değişkenlik gösterebilmektedirler.

3. Elfriede Jelinek'in Hayatı ve Edebi Kişiliği

Elfriede Jelinek, 1946 yılında Friedrich Jelinek ve Olga Jelinek'in kızı olarak Avusturya'nın Steiermark kentinde dünyaya gelmiştir. Viyana'da büyüyen yazarın babası Yahudi asıllı bir kimyacı, annesi ise Viyana burjuvasındandır. İlk ve orta öğrenimini manastır okulunda alan yazar Jelinek, lise eğitimini Albertgasse'de tamamlamıştır. Dönemin şehri Viyana birçok Yahudi yazarlara ev sahipliği yapmış ve Yahudi yazarlar sayesinde kültürel ve edebi merkez haline gelmiştir. Bu minvalde Genç Viyana Grubu diye bilinen ve aralarında Stefan Zweig, Hugo von Hofmannsthal, Arthur Schnitzler, Jakob Wassermann ve birçok tanındık yazarların bulunduğu şehir halini almıştır (Tekin, 2018, 2019, 2021a, 2021b).

Yüksek öğretimine Viyana Üniversitesi'nde devam eden Elfriede Jelinek orada, sanat tarihi, tiyatro ve müzik eğitimleri almıştır. Annesinin baskılarının da tesiriyle ufak yaşlardan itibaren özel enstrüman ve dans dersleri alan yazar, Kloströfobi teşhisi konulduktan sonra, kendini uzunca bir süre eve kapatmıştır. Psikolojik problemlerinden dolayı Viyana Üniversitesi'ndeki Tiyatro ve Sanat Tarihi eğitimine de ara vermek zorunda kalmıştır. Jelinek'in kendini eve kapatması yazarlık hayatının başlamasında ve kendini geliştirmesinde etkili bir dönem olmuş, 1969 da ise babasının ölümüyle evde duramamış, dışarı çıkmaya başlamıştır (Jelinek, 2002). Yazar, 1970'lerin başında Berlin ve Roma'da bulunmuş ve 1974'te Gottfried Hüngsberg ile evlenmiştir ([oto-]biyografisi için ayrıca bkz. Jelinek 2022 ve Mayer 2007).

1960'lı yıllarda ilk kısa öykülerini kaleme almaya başlayan yazar, *wir sind lockvögel, baby!* adlı ilk romanını 1970 yılında yayınlamıştır. Yazar, yazın hayatı boyunca çok sayıda roman, oyun, deneme kaleme almış ve eserleriyle 1998 yılında en yüksek edebiyat ödülllerinden biri olan Georg Büchner Ödülü'ne layık görülmüştür. 1983 yılında kaleme aldığı ve otobiyografik izler taşıdığı düşünülen *Piyani* adlı eseri 2001 yılında Michael Haneke tarafından filme alınmıştır. Yazarın, 1974 yılında kaleme aldığı *Die Liebhaberinnen*, 1980 yılında kaleme aldığı *Die Ausgesperrten* ve 1989 yılında kaleme aldığı *Lust* eserleri yazarın edebiyat camiasında önemli yer edinmiş eserlerinden bazılarıdır. Yazar bu eserlerde genellikle, sınıfsal adaletsizliği, ataerkilliği, toplumsal cinsiyete karşı direnişe dikkat çekmektedir. Örneğin yazarın *Die Liebhaberinnen* eserinde ataerkil bir toplum düzeninde yetişmiş annelerin, kızlarının geleceklerini nasıl eril bir bakış açısıyla yönlendirdiklerini kaleme almaktadır. Aynı şekilde bu çalışmanın temelini oluşturan *Piyani* eserinde de anne figürünün, kızının tüm hayatını kadınlığından uzak bir şekilde yaşaması için gösterdiği çabaya ve onu, iş hayatı dışında ev içi alana hapsedmesine dikkat çekilmiştir. Eserlerinde kadınları da sert bir biçimde eleştiriye tabi tutan yazar, topluma, aslında kadınların da birer eril toplum düzeninin temsilcileri olabileceğini göstermiş, kadının da kadına farkında olmadan ne kadar zarar verebileceğinin mesajını vermeye çalışmıştır. Eserlerinde sık sık toplumsal sorunlara da değinen Jelinek, 2003 yılında yazdığı *Bambiland* ve 2006 yılında yazdığı *Babil'in Galası* eserlerinde Irak savaşını ele almıştır. Yazın hayatında birçok başarıya ulaşan yazar, çoğu zaman provakatif ve fazla feminist bir dil kullandığı gerekçesiyle eleştirilerin odağında olmuştur (bkz. Bethman, 2011, s. 74-99). Ayrıca yazarın eserlerinde tercih ettiği kendine özgü alışılmadık anlatım teknikleri kullanması, okuyucular tarafından anlaşılması güç bir yazım tarzı olarak eleştirilmiştir. Jelinek sıklıkla işlediği cinsellik, kimlik, şiddet gibi konulara dikkat çekmek amacıyla yabancılaştırma ve farklı anlatım teknikleri kullanmaktadır. Yazarın, edebi yazım tarzı, siyasi, sosyal ve feminist konular üzerindeki tutumu edebiyat camiası tarafından dikkat çekmektedir. Ayrıca yazarın, Avusturya'daki siyasi ve sosyal gelişmeler üzerinde sergilediği tutumlardan dolayı genellikle eleştirilerin odağında olmuştur (ayrıca bkz.: Doll, 1994; Janke, 2013, s. 9-20).

4. Elfriede Jelinek'in *Piyani* Romanında Bedensel Tabuların İncelenmesi

Çalışmanın bu bölümünde Elfriede Jelinek'in *Piyani* eserinde kaleme aldığı tabular incelenirken, aynı zamanda kadınların toplumsal yaşamdan soyutlanması, kalıp-yargılar içerisine sıkıştırılması ve tüm bunların sonucunda bireylerin yaşadığı ruhsal anomaliler analiz edilmektedir. Bu eserin ele alınmasındaki temel amaç ise toplumda genel olarak kadına ve kadın bedenine nasıl bakıldığı, kadının kendi bedenini nasıl algıladığı ve kadın bedeninin nasıl tabulaştırıldığına irdelenmesidir. Elfriede Jelinek *Piyani* isimli romanında baskıcı bir annenin himayesinde yetişmiş neredeyse 30'lu yıllarını tamamlayan bir piyano öğretmenini işlemiştir. Bu çalışmada yetişkin bir kadın olmasına rağmen annenin sıkı kontörü altında yaşamını idame ettiren karakterin, kendi mevcudiyetine karşı hissizliği, kendi bedeninin adeta bir "tabu" ya dönüşmesi ve tüm bunların Erika'nın yaşamındaki karşılığına değinilmektedir. Üç alt başlıkta kaleme alınan bu bölümün ilk kısmında, Erika'nın tabularının yaşamının her köşesine yerleşmesinde büyük rol oynayan ve karakterin kendi mevcudiyetine karşı geliştirdiği hissizliğe temel hazırlayan annenin tutumu ve Erika ile ilişkisi incelenmektedir. İkinci kısımda ise, Erika'nın bastırılmış duygularının bir sonucu olan bedensel tabuları ve mazoşist eylemleri kaleme alınmaktadır. Çalışmanın son kısmında bu tabuların Erika'nın öğrencisi ve sevgilisi Walter Klemmer üzerinden eyleme geçme durumu analiz edilmektedir.

4.1. Anne-Kız İlişkisi Üzerine

Eserin daha ilk başında kaleme alındığı üzere Erika Kohut “otuzlu yaşlarının sonlarını sürdürmekte olan bir kadındır” (Jelinek, 2001, s. 1). Annesi ise “neredeyse onun büyükannesi olacak yaşta” (Jelinek, 2001, s. 1). Erika hala annesi ile aynı evi paylaşmakta, onun himayesi altında yaşamını sürdürmekteydi. Erika annesinin izin verdiği kıyafetleri giyip, annesinin izin verdiği saatlerde dışarıda kalabilen ve ders vermek için gittiği mekanlarda dahi aranan ufak bir çocuk muamelesi görmekteydi. “Erika’nın odasının kilidi yok; zaten çocukların sırları olmaz” (Jelinek, 2001, s. 3). Hatta bu kontrol durumu öyledir ki Erika’nın bir odası olmasına rağmen hala annesiyle birlikte aynı yatağı paylaşmak zorundadır. “Artık uyumalı! Anne iki kişilik yataktan sesleniyor uyuma isteğini” (Jelinek, 2001, s. 10). Kontrol mekanizması konumundaki anne için kızının abartılı makyaj yapması, erkeklerle muhatap olması, hatta kendine yeni bir elbise alması bile hoş karşılanmayan ahvallerdir. Erika kendine yeni bir elbise aldığı anda bunu gizlemek zorundadır çünkü anne, Erika’nın bütün yaşam tarzını kendi tekelinde yürütmektedir. Beethoven’ın dört sonatı, çantanın daracak mekanını, yeni satın aldığı hemen fark edilen bir elbiseyle küskün küskün paylaşıyordu. Bunu gördüğünde öfkeden deliye dönen anne, elbiseyi kapıldığı gibi paramparça etti (Jelinek, 2001, s. 2).

Anne için, Erika’nın dış güzelliği adına yaptığı bütün yatırımlar gereksizdir. Daha rahat bir yaşam sürebilmek için annenin tek güvencesi kızıdır ve kazandığı tüm parayı yeni bir ev almak için biriktirmesini ister. “Paramı nasıl böyle boşa harcaydın, şimdi evin taksitini nasıl ödeyeceksin! Yeni bir evimiz olmalı, ama sen bekleyemedin, elinde tuttuğun ise bir süre sonra modası geçecek bir çaput parçası, hepsi bu!” (Jelinek, 2001, s. 2). Çünkü anneye göre “Erika gibi bir kadının” bunlara ihtiyacı yok. Buradan da anlaşılacağı üzere Erika’nın nasıl bir kadın olması gerektiğine dahi annesi karar veriyor ve böylece hayatındaki karar mekanizmaları otonom biçimde işlemiyor.

Zaman geçiyor ve zamanın içinde tükeniyoruz biz de. Camdan bir fanusun altında, birbirlerine kilitlenmiş durumdadır; Erika, koruma gömlekleri ve annesi. Fanus ancak dışarıdan biri onun kapağını tutup kaldırdığında açılıyor. Erika, kehribar içinde bir böcek gibi, zamanı ve yaşı yok. Herhangi bir tarihe sahip değil, tarih de yapmıyor. Tırmanma, sürünme gibi yeteneklerini çoktan kaybetmiş bu böcek (Jelinek, 2001, s. 13.)

Annenin çok cüzi bir miktarda emekli maaşı almasına ve evin gelirinin neredeyse tamamının piyano öğretmeni olan Erika tarafından karşılanmasına rağmen evin yönetimi annededir. Bunun sebebi de annenin evin tüm işleriyle tek başına ilgilenmesidir. Bunun kararı ise yine annenin kendisi tarafından verilmiştir. Kızının “elini sıcak sudan soğuk suya sokmaz hiç; anne, piyanist kızının ellerinin temizlik malzemelerinin gadrine uğramasını istemiyor” (Jelinek, 2001, s. 4). Öyle ki evin içerisindeki tüm hakimiyet tek bir kişi tarafından yürütülmektedir.

Anne, kızının güzelleşme çabasını “kendini beğenmişlik” (Jelinek, 2001, s. 6) olarak nitelendirmektedir. Kızının dış görünüşüne verdiği önemden dolayı cezalandırılması gerektiğini vurgular. Bundan dolayı da sık sık Erika’nın dolabından kıyafetlerini çalar. Erika, annesinin çaldığı elbiseyi fark edince kavga etmeye başlarlar ve Erika annesine şiddet uygular. Bunun sonucunda hemen pişman olur “çünkü çocukluğundan beri tek bildiği şey annesini sevmektir” (Jelinek, 2001, s. 7). Annenin, kızının üzerinde uyguladığı otorite ve psikolojik şiddet eserde şu cümlelerle aktarılmıştır: “Annenin tercihi Erika’yı bizzat kendisinin yaralamasıdır, sonra da iyileşme sürecini denetler, yine bizzat kendisi elbette” (Jelinek, 2001, s. 8). Annenin bu eserde hem katil hem kurtarıcı rolünde olması, Erika’nın ruhsal ve bedensel bunalımlar yaşamasında önemli rol oynamaktadır. Tıpkı kendisi gibi kızında da narsist bir kişilik oluşturmaya çalışan anne, Erika’nın her zaman ünlü bir piyanist olmasını istemiş ancak Erika bunu başaramayınca, Viyana konservatuarında piyano öğretmeni olmasını sindirmiştir. Ancak kızının ulaşamadığı kariyere, onun sayesinde başka insanların ulaşmasının da önünü kesmek istemektedir. Bu yüzden Erika’nın piyano eğitimleri verirken öğrencilerinin ondan daha başarılı olmamaları için kişileri frenlemesi gerektiğini götülmektedir.

Oysa rahatlıkla frene basabilirsin, ama sende o beceri yok, Erika. Eğer öğretmen kararlılıkla engel koyarsa, en azından kendi sınıfından daha genç biri, piyanist olarak yükselerek hiç de istenmeyen ve plan dışı bir kariyer yapamaz. Sen bunu başaramadın, şimdi başkaları, senin yerine, hem de senin ders verdiğin o piyano ahırından çıkarak neden başarılı olsunlar ki? (Jelinek, 2001, s. 9)

Baskıcı bir anne figüründen dolayı Erika, işi dışında tüm vaktini evinde geçirir çünkü annesi dışarıda vakit geçirmesine müsaade etmez. Şayet “kırk yılda bir dışarı çıkacak olsa bile annesi tarafından nerede olduğu bilinir” (Jelinek, 2001, s. 4). Erika bu durumu olduğu haliyle kabul etmekten ziyade sık sık baş kaldırmayı denemiş, ancak bu durum her zaman hüsrarla sonuçlanmıştır. “Artık eve dönmeliyim. Eve. Yolda Erika’yı gördüyseniz, onun mutlaka ve her zaman evine gitmekte olduğunu bilirdiniz” (Jelinek, 2001, s. 5). Erika annesi ne kadar müsaade ederse, o kadar sosyalleşebilirdi. Çünkü bu ailede “kuralları koyan sadece ve sadece annedir” (Jelinek, 2001, s. 5). Bu durum Erika’nın sosyal ilişkilerinde problemler yaşamasına sebep olmaktadır. Görüleceği kişiler öncesinde anne tarafından denetlenmek ve onaylanmak zorundadır. Bu durum Erika’nın ikili ilişkiler kurmasının önünde büyük engel teşkil etmektedir. “Kızını görmek ya da onunla konuşmak isteyenler annenin denetiminden geçerler ve bu da doğal olarak zaman içinde Erika’ya olan talebin iyice azalması gibi bir sonuç vermiştir (Jelinek, 2001, s. 5.)”

Anneye göre Erika'nın hiçbir erkeğin himayesi altına girmesi gibi bir durum söz konusu değildir. "Bunca yıldır annesine tabi olduktan sonra, bir erkeğin emri altına girmesi kesinlikle mümkün değildir" (Jelinek, 2001, s. 12). Anne, Erika'nın hayatına girebilecek diğer insanları tehdit olarak görür. İkisi dışında hiç kimseyi hayatında istemez ve bunun için kızına baskı uygulamaktan çekinmez. "Biz birbirimize yeteriz, değil mi Erika, hiç kimseye ihtiyacımız yok" (Jelinek, 2001, s. 13).

Erika evde annesinin sözünden çıkmayan, annesinin katı himayesi altında ezilen ve bununla baş etmek zorunda olan bir kadın konumundadır. Fakat evinden çıkıp işine gittiği anda roller değişmektedir. Evde himaye altına alınan ve ezilen Erika, işe gittiği andan itibaren dominant, soğuk, disiplinli ve öğrencilerinin üzerinde tahakküm kurmaya çalışan egoist bir öğretmene dönüşmektedir. Böylece, okuyucu "normal" bir piyano öğretmeninin hiç de normal olmayan hayatına şahit olmaktadır.

Eserin ana kahramanı Erika iş dışında zamanının neredeyse hepsini evinde geçirmek zorundadır. Bir gün başka bir şehirde tıp okuyan erkek kuzeni ziyarete gelir. Erika otuzlu yaşlarda olmasına rağmen annesinin izni olmadan evden bile çıkamazken, kuzeni aileden uzak başka bir şehirde özgür bir şekilde üniversite bile okuyabilmektedir. "Değişiklik olsun diye kuzeni geldi ve canlılığıyla evin içini dolduruyor. Bir de eve hayat taşıyor, ışığa konan sinekler gibi kendine çektiği yabancı hayatları. Kuzen, tıp öğrencisi ve köydeki gençler için göz kamaştırıcı canlılığı ve spor bilgisiyle tam anlamıyla bir çekim merkezi" (2001, s. 38). Erika'nın aksine kuzeni özgürdür. Öyle ki kuzeni "dar mayolar giyip köydeki kızlarla badminton oynuyor" (Jelinek, 2001, s. 39). Erika ise bütün sesleri bastırıp piyano çalışmaya devam etmek zorundadır. "Annesi de ısrarla bu kahkahaları duymaması gerektiğini" (Jelinek, 2001, s. 40) söylemektedir. Jelinek, *Piyanist* romanında kadının konumunu eleştirel bir biçimde ev içi alan ile kısıtlarken, erkeğin konumunu ise ev dışı alan olarak belirlemiştir. Yani Erika'nın yaşamı işi dışında evdir ve adeta cemiyet tarafından çizilen bir alanla sınırlıdır. Böylece Erika kısıtlanmış ve konvansiyonel kalıplara hapsedilmiş bir kadındır. Aynı zamanda ironik bir şekilde Erika'ya karşı ataerkil topluluğun normunu bağlayıcı olarak ifade eden ve konumunu belirleyen yine bir kadın olan öz annesidir. Annenin cinsiyeti her ne kadar kadın olsa da bu eserde anne erilliğin bir simgesi haline dönüşmüştür.

Bu çalışmada kendi idealleri ve hayalleri için kızını olabildiğince silikleştiren ve toplumdan soyutlayan annenin böyle bir tutumla bir kadını nasıl kendi bedeninden, kendi benliğinden uzaklaştırıp, ileri kişilik bozukluğu, psikolojik rahatsızlıklara ve anormal faaliyetlere sürükleyebildiği görülmektedir.

4.2. Eserdeki Tabular Üzerine

Eserin ana karakteri Erika, daha önce de bahsedildiği üzere 30'lu yaşlarında olmasına rağmen hala annesiyle yaşayan, sosyal hayatı sadece iş ile sınırlı olan ve annenin belirlediği sınırlar içerisinde yaşamını idame ettiren bir karakterdir. Erika ciddi psikolojik baskılar altında yaşamaktadır. Annesi onu kendi kadınlığından ve cinselliğinden uzak bir şekilde yaşaması için elinden geleni yapmaktadır. Erika'nın kendi bedeni içinde bir yabancıya dönüşmesi bastırılmış benliğin bir sonucudur. Erika'nın eylemleri genellikle "izleme" üzerine sınırlandırılmıştır. Diğer insanların eylemlerini izlemek, kendi bedenini dokunmadan izlemek, başka çiftleri izlemek Erika'nın var olma biçimini yansıtmaktadır. Hatta öyle ki aldığı kıyafetleri dahi dışarda giymesi anne tarafından yasaklanmıştır. Onları sadece dolabına dizip izleyebilmektedir. Tıpkı dolabına dizip saatlerce seyrettiği kıyafetler gibi kendi bedeni de sadece seyredebileceği ancak dokunamayacağı bir tabu nesnesidir.

Çocukluğu salt piyano ve sanat üzerine kurulu olan Erika'nın dışarıda arkadaşlarıyla eğlenmesi, erkek arkadaşının olması ve ikili münasebetler kurması yasaktır. Adeta bir sebep-sonuç ilişkisinin yansıması olarak Erika'nın kendi ruhsal ve bedensel mevcudiyetine dair bakışında ciddi problemler tespit edilebilmektedir. Karakter, bu alanlarda hissettiği eksiklikleri anormal rutinlerle gidermeye çalışmaktadır. Seks kabinlerindeki kadınları izlemek (Jelinek, 2001, s. 56), kendi vajinasını jiletleyerek aynada bunu izlemek (Jelinek, 2001, s. 90) ve sevişen çiftleri dikizlemek (Jelinek, 2001, s. 145) Erika'nın kendinde tabu olanı seyretme eğiliminin yansımalarıdır.

Erika kendi bedensel tabularının bir karşılığı olarak, salt izleme içgüdüsünü tatmin etmek amacıyla seks kabinlerini ziyaret etmektedir. Genellikle erkeklerle dolu olan bu kabinlere bozuk para atıldığında çıplak kadınların şovları seyredilmektedir. Tamamen izleyicilerin zevk duygusunu uyandırmak amacıyla kurulmuş bir sistemde Erika, bir şeyler hissetmenin peşinden gitmektedir. "Fakat Erika hiçbir şey yapmak istemiyor, ONUN istediği tek şey izlemek. Sadece yerinde sessizce oturmak ve seyretmek istiyor. Seyretmek. Dokunmadan seyreden Erika" (Jelinek, 2001, s. 54). Kendi bedensel dürtülerini tatmin edebilmek için gittiği seks kabinleri, Erika'nın "mesafeyi riske atmadan vücudunu meşgul edebilmesinin" tek olanağıdır (Kosta, 1994, s. 226). "Erika'nın da izlemekten başka bir şey istediği yok. Bu kabinin içinde bir hiç'e dönüşüyor kadın" (Jelinek, 2001, s. 53). Erika'nın bu rutinlerle sadece kendi dürtülerini tatmin etmekle kalmadığı, aynı şekilde toplumda eril izleyicinin kontrolünde olduğu kabul edilen bir klişeyi de yıktığı söylenebilir.

Erika dikkatle izliyor. Öğrenmek için değil. İçinde bir yerlere dokunan, onu harekete geçiren hiçbir şey yok. Fakat yine de bakmak zorunda. Kendi keyfi için. Ne zaman kalkıp gitmek istese yukarıdan bir şey, saçları özenle taranmış başını hızla bastırıyor cama, seyre devam etmek zorunda. Güzel kadının oturduğu döner disk dönüyor. Erika'nın yapacağı bir şey yok. Bakmak ve hep bakmak zorunda. Kendi bedeni tabu Erika'ya. Dokunmak yok. (Jelinek, 2001, s. 56)

Freud'un *Totem ve Tabu* adlı eserinde de belirttiği gibi tabular bireyler üzerinde "merak uyandırır ve aynı zamanda merakı tehditkâr bir şekilde kontrol altında tutar" (Jelinek, 2001, s. 10). Buradan da anlaşılacağı üzere Erika'nın kendi bedenini bir tabu olarak görmesi onu cinsel deneyimlerden uzak tutmaktadır. Ancak bu durumun bireyler üzerinde uyandırdığı merak duygusunun bir sonucu olarak Erika, seks kabinlerini ziyaret etmektedir. Fakat her şeye rağmen Freud'un yukarıda belirttiği kontrol altında tutma eylemi Erika'nın yaşam sınırlarını çok net bir şekilde belirleyen anne tarafından yönetilmektedir.

Eserin ana kahramanı Erika kendi vücuduyla ilgili sürekli bir arayış içerisinde. Kendi bedenini bir deney konusu olarak ortaya koyup belli duyguları bu deneyler sayesinde bulmaya çalışmaktadır. "Jilet kesikliğinin artık acı vermediğini deneyleriyle biliyor, zira kolları, elleri, bacakları defalarca deney nesnesi olarak bu işlemi gördüler. Kızın hobisi kendi bedenini kesmek" (Jelinek, 2001, s. 90). Erika'nın kendi bedenine zarar verme eğilimi, tüm meselelere karşı olan hissizliğinin bir yansımasıdır denebilir. Kendi bedeniyle uyumlu bir ilişki kurmayı başaramayan Erika, adeta varlığının bu ehemmiyetli boyutuna yabancıdır.

Şimdi bir paketin içinden bin bir itinayla bir jilet çıkardı. Nereye giderse gitsin bunu hep yanında taşır. Jilet, damadın geline güldüğü gibi gülüyor Erika'nın yüzüne. Dikkatlice keskinliğini deniyor jiletin, evet, yeterince keskin. Sonra da defalarca bastırıyor elinin tersine, derince, ama sinirleri yaralayacak kadar da değil. Hiç acımıyor (Jelinek, 2001, s. 44.)

Söz konusu kendi bedeni olduğunda olumlu hiçbir kelime kullanmayan Erika, bedenini hissiz ve uzak bir nesne olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden kendisiyle ilgili büyük bir arayış içerisinde. Tatmin olma istediğinin ötesinde sadece canlı hissetmek için kendi bedenini belli deneylerle keşfetmeye çalışmaktadır. Bu eylemlerin sonucunda tek ulaşmak istediği bir şeyler hissetme duygusudur. "Her yer kan olduğundan nereyi kestiğini göremiyor. Kendi bedeni kestiği, ama kendine o kadar yabancı ki" (Jelinek, 2001, s. 91). Buradan da anlaşılacağı üzere Erika'nın benliği ve bedeni arasında negatif bir ilişki, hatta bir psikolojik çözümler söz konusudur. Ruhsuz ve kendine yabancı bir beden oluşumuna sebep olan, muhtemelen benzeri şahsi tecrübelerini kızına böylece yaşattıran annenin rolü burada oldukça önemlidir çünkü anne, kızının bu tabularla sıkıştırılmış benliğinin önemli bir temsilcisidir.

Erika'nın diğer erkeklerle yaşadığı ikili münasebetlerinde de benzeri hisler hâkim olmuştur. Erkekler Erika'ya olan ilgilerini göstermiş ve sonrasında bu ilgiyi kesip Erika'yı yarı yolda bırakmışlardır. Erika sırf kendine bağlamak için erkeklerle cinsel birliktelik yaşamakta ve bu süreçte sürekli rol yapmaktadır. "Her seferinde üzerindeki sırtını tırmıklıyordu tırnaklarıyla. Oysa hiçbir şey hissettiği yoktu. Hazzın doruğundaymış gibi davranıyordu ki adam nihayet dursun" (Jelinek, 2001, s. 78). Erika'nın bedenini başka insanlar tarafından kabul görme aracı olarak kullanması, onun sevilme arzusunun bir sonucudur. "Erika hiçbir şey hissetmiyordu, hiçbir zaman da hissetmedi. Yağmur altında katranlı mukavva gibiydi o, öylesine duygusuz" (Jelinek, 2001, s. 78). Erika, annesi tarafından yıllarca baskılanmış bir karakterdir. Toplumsal normları çocuğuna sert bir biçimde dikte eden anne figürü, onun 30'lu yaşlarına kadar kendi karakter oluşumunu sağlayamamasında önemli bir etkiye sahiptir. Erika'nın annesi tarafından tabulaştırılmış beden algısı, onun hissizliğinin devamlılığı üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu eserde Erika'nın kendini birey olarak hissedebilmek ve tanımlayabilmek adına verdiği çabaların arasında herkesten farklı olma gibi bir eğilim söz konusudur. Annesinin dikkat çekmemesi adına Erika üzerinde ciddi bir uğraşı vardır. Onun kıyafetlerini dahi özellikle seçmektedir ki kızı dışarıda başka erkekler tarafından fark edilmesin. Erika silikleştirilmiş varlığını, diğerlerinden farklı olmaya çalışarak özgürleştirmektedir. Annenin çizdiği sınırlar içerisinde kendi öz benliğini tamamlayabilme alanında ciddi problemler yaşayan karakter, görünür olma mücadelesini genellikle diğer insanları kendinden aşağı görme ve herkesten farklı olma üzerinden ilerletmektedir. "Erika her zaman farklı olmanın derdinde. O böyledir. Eğer herkes bir şeyse, prensip olarak o mutlaka o şeyin tam tersidir (. . .) Erika ancak böyle dikkat çekebiliyor çünkü (Jelinek, 2001, s. 51.)"

Ayrıca Erika'nın kendi bedenini bir tabu olarak görmesi ve kendi bedeniyle ilgili bir özgüven geliştirememesinde annenin rolü büyüktür. Anne Erika'nın dış görünüşü olarak dikkat çekemeyeceğini, bunun ancak sahip olduğu entelektüel birikimle gerçekleşebileceğini vurgulamaktadır. "Anne büyük bir kötücüllükle ONUN, birini kendisine bağlayabilmesinin ancak sahip olduğu bilgi ve beceriyle mümkün olabileceği tehdidinde bulunuyor" (Jelinek, 2001, s. 85). Böylece Erika, kendi bedeniyle, kendi varlığıyla bütünleşme konusunda ciddi problemler yaşamaktadır.

Erika, annesi tarafından inşa edilen toplumsal kimliğiyle yaşadığı çatışmayı kendine zarar vererek çözümlenmeye çalışmaktadır. Yaşadığı hayat, günlük rutinleri, giyeceği kıyafetler, yediği yemekler ve nerede nasıl davranacağı bir dış müdahalenin sonucu olduğundan Erika, kendi öz iradesiyle gerçekleştirebileceği eylemleri "mazoşist" rutinlerle

deneyimlemektedir. "Evde kimsenin olmadığı zamanlar bilerek etini kesiyor kız. Çoktandır, kimse görmeden kendisini kesmek için fırsat kolluyor. Kapı kapanır kapanmaz babasından kalan jilet, kızın bu küçük uğuru, bulunduğu yerden çıkartılır ortaya (Jelinek, 2001, s. 90.)"

Yukarıda verilen örneklerden anlaşıldığı üzere Erika'nın kendi bedeniyle kurduğu iletişim somut zarar verme eylemleri üzerinden ilerlemektedir. Tabulaştırdığı bedeni üzerinde bir arayış mücadelesi veren karakter, varlığını mazoşist eylemlerle cezalandırmakta ve bu yolla kendini özgülleştirmeyi istemektedir.

4.3. Erika ve Walter Klemmer İlişkisi Üzerine

İki ana bölümden oluşan *Piyanist* eserinde yazar Jelinek, ilk bölümde Erika'nın annesiyle olan ilişkisinden, karakterin yaşamındaki tabulardan ve ruhsal anomalilerden bahsedilmişti. Eserin ikinci bölümünde ise Erika'nın ders verdiği ve kendinden yaşça küçük olan öğrencisi Walter Klemmer ile olan ilişkisinden bahsedilmektedir. Bu ilişkide Erika, kendi bedensel tabularını Klemmer üzerinden çözümlenmek istemektedir. Karakterin yaşadığı ruhsal sıkışmışlık ve kendine zarar verme eğiliminin Klemmer üzerinden tatmin edilmek istenmesi tasvir edilmektedir.

Normal şartlarda Walter Klemmer elektrik mühendisliği bölümünde okumakta ancak Erika'nın sınıfında piyano derslerine de katılmaktadır. Öyle ki Klemmer Schönberg'in eserlerini iyi çalabilmesine rağmen başlangıç seviyesindeki dersleri bile dinlemektedir. "Neden hep bu kadar erken geliyorsunuz, Bay Klemmer? Sizin gibi Schönberg 33 b çalışan birinin başlangıç seviyesi derslerden hoşlanması imkânsız" (Jelinek, 2001, s. 29). Klemmer kendinden yaşça büyük öğretmeni Erika'ya aşiktir. Ancak bu aşk Klemmer için "sadece aşk hayatına bir giriş olarak görülmektedir" (Kern, 2008, s. 32). Klemmer'in Erika'ya dair düşüncelerini ve onu kendi içerisinde nasıl konumlandığını şu dizelerde de açıkça görebilmekteyiz; ". . . niyeti bu deneyden daha sonra yaşayacağı daha ciddi aşkları için bazı şeyler elde etmek. Çok da ihtimam gösterilmesi gerekmeyen kendisinden yaşlı bir kadınla kuracağı ilişkiden, tahammülleri kıt genç kızlarla ilişki kurabilmek için bir şeyler öğrenmek istiyor (Jelinek, 2001, s. 66.)"

Klemmer'in Erika'yı arzulamasının sebebi kendi fantezilerini hayata geçirmektir. Kendisini toplumdan silikleştirmiş bir piyano öğretmenininkiyle kendiyle barışmasını sağlamak, onu coşkulu bir insan haline getirmek istemektedir. Ona genç biri olduğunu hissettirmek, böylece rolleri değiştirip onun öğretmen olduğu bir pozisyona geçmeyi hayal etmektedir. Öyle ki Erika'yı tasvir ederken kullandığı cümlelerden de Klemmer'in ona karşı tamamen saf ve temiz duygularla hareket etmediği görülebilmektedir. "Mesleğinden başka bir şeyi olmayan bu şekilsiz kadavra, bu piyano öğretmeni, kendisini geliştirebilir, zira o kadar da yaşlı değil bu doku çuvalı" (Jelinek, 2001, s. 67). Klemmer, ona göre nispeten "yaşlı" öğretmeniyle yaşayacağı her şeyi kendine bir tecrübe olarak görmektedir. Kadını genç yaşlarının olgun bir basamağı olarak gören karakter, bu ilişkide kendisini neyin beklediğinden tamamen habersizdir. Klemmer'e göre Erika, "öğretmen kişiliğini bir yana koymalı ve kendisini Walter Klemmer'e sunacağı bir şey haline getirmeliydi. Geriye kalan her şeyi halledecek olan kendisiydi elbette" (Jelinek, 2001, s. 179).

Erika, her ne kadar ilk başlarda belli etmemeye çalışsa da öğrencisi Walter Klemmer'in ona karşı ilgisinden haz duymuştur. Annesi tarafından her fırsatta tercih edilmeyen bir kadın olduğu vurgulanan Erika, genç öğrencisi tarafından arzulananmaktadır ve bu durum Erika'nın arka plana attığı duygularını dışa vurmasında etkin bir rol oynamıştır. Kendi bedenini ve öz varlığını geri plana atan Erika'da bu durum, cinselliği üzerinde bütünleşememesine ve bedensel yakınlıklar kuramamasına sebep olmaktadır. Aşağıda belirtildiği üzere karakterin şiddetle arzulama isteği, onun yıllarca dönüp bakmadığı kadınlığının ve cinselliğinin edilgen bir konumdan etken bir konuma geçebilme ihtimalini de beraberinde getirmiştir. "Birileri şiddetle arzulamalı Erika'yı, onu izlemeli, ayaklarına kapanmalı onun, sürekli onu düşünmeli, Erika'dan kurtuluş olmamalı (Jelinek, 2001, s. 119.)"

Erika'nın Walter Klemmer'e olan ilgisi arttıkça, onu genç kadınlardan, bilhassa öğrencilerinden kıskanmaya başlamıştır. Öyle ki provaya katılan bir kız öğrencinin Walter Klemmer'i baştan çıkarmak istediğini düşündüğü için gizlice mantosunun içine cam kırıkları koymuştur. Böylece kızın elleri kesilecek ve piyano çalamayacaktır. Erika'ya göre yeteneğini gerçekleştiremeyen bir kadın, tercih edilmeyecek bir kadındır. Kendisi de annesi tarafından böyle öğrenmiştir çünkü. Kendini sadece bu yeteneğiyle tanımlaması, diğer insanları da bu yetenekle sınırlamasına sebep olmaktadır.

Erika mantoyu kolayca tanıdı gerek bas bas bağırın renginden gerekse yeniden moda olan mini eteğinden. Bu kız prova başlarken, kendisine tepeden bakan Walter Klemmer'e sokulma çabalarıyla dikkat çekmişti. Erika, bu kızın eli kesildiğinde nesiyle kurum satacağını merak ediyordu şimdi. Yüzü, biraz önceki gençlik ve güzelliğinden eser bırakmayacak biçimde çirkin bir hal alacaktı mutlaka (Jelinek, 2001, s. 171.)

Erika, evde tahakküm altına alınan ancak işe geldiği andan itibaren tahakküm kurduğu bir yaşam dengesinde ilerlemektedir. Walter Klemmer ile yürüttüğü ikili ilişkisinde de bu çift karakterli döngünün beraberinde getirdiği ruhsal dengesizlikleri devam ettirmektedir. Erika, ilişkideki beklentilerini ve talimatlarını "yazılı, sözlü ya da telefonla

kendisine bildireceğini” (Jelinek, 2001, s. 189) söylemiş ve çantasından çıkarttığı mektubu sevgilisine uzatmıştır. "Erika çantasından, güvenlik nedeniyle sınıksız kapatılmış mektup çıkararak çocuğa uzattı, aynı evde binlerce kez aklından geçirdiği gibi. Mektupta aşkın nasıl bir seyir izlemesi gerektiği yazılı. Söylemek istemediği her şeyi döktü yazıya (Jelinek, 2001, s. 197.)"

Walter Klemmer, mektubu henüz okumadığı için "mektupta söze dökülmeyecek, sadece yazılabilecek kadar mükemmel bir şeylerin olduğunu" (Jelinek, 2001, s. 197) düşünmektedir. Ancak Erika, mektupta şiddet görmek istediğini, aşağılanmak ve hatta tecavüze uğramak istediğini yazmıştır. Yıllar boyunca kendi bedeni üzerinde uyguladığı mazoşist eylemler ile Erika'nın bu davranışlarını, toplumsal tabuları kızının yaşamına dayatmaya çalışan anneye karşı bir baş kaldırış olarak düşünebiliriz. Erika'nın anne tarafından baskılanan kimliği, onun tahakküm altına alınarak ezilme isteğine zemin hazırlamaktadır. Böylece hem anneden intikam almakta hem de sıkıştığı tabulardan özgürleşmeye çalışmaktadır. "Erika'nın Walter Klemmer ile olan birlikteliğinde Jelinek, anne- kız ilişkisinin Erika'yı nasıl asimetrik tahakküm ve boyun eğme gücü ilişkilerine başlattığını gösterir" (Kosta, 1994, s. 228). Erika'nın en büyük arzusu "erkek tarafından, yok edilene kadar tam anlamıyla ezilmektir" (Jelinek, 2001, s. 212). Yıllarca kendi yaşamına etki eden tabuları ancak bu şekilde yıkabileceğini düşünmektedir. Ezilerek özgürleşmeye çalışmaktadır. Mektubu okuyan Walter Klemmer, ilk başta bu durumun şaka olduğunu düşünmüş ve ciddiye almamış olsa da Erika'nın bu konuda üstelemesi ile büyük bir şoka girmiştir. "Mektubu oku, diye buyurdu yine Erika. Klemmer, Erika'yı bırakıp zarfı yırtıyor. Mektubu hayretler içinde okuyor, bazı yerlerini yüksek sesle. Eğer yazılanlar gerçekse kendi durumu kötü, ama bu kadının durumu çok daha kötü, bu kesin (Jelinek, 2001, s. 221.)"

Erika'nın bu ilişkiden beklentisi, Walter Klemmer tarafından tahakküm altına alınmak ve cezalandırılmaktır. Erika, uzun yıllar boyunca kendi bedeninde aradığı, ancak bulamadığı hisleri bir başkası tarafından tahakküm altına alınarak bulmayı dilemektedir. Kendi ruhunu cezalandırarak özgürleştirme inancıyla uzun süre kendi bedenine zarar verme eğiliminde bulunan Erika, artık bedensel tabularından özgürleşmek için sevgilisinin ona zarar vermesini talep etmektedir. "O, Klemmer'e nasıl çalınacağını öğreteceği bir müzik aleti olmak istiyor sadece. Klemmer özgür olmalı, Erika'nın ise zincirlenmesi gerekir. Fakat zincirlerini kendisi belirleyecek. Kendisini bir nesneye, bir alete dönüştürmeye karar verdi (Jelinek, 2001, s. 218-219.)"

Erika'nın kendisini bir nesne olarak düşlemesinin sebebini, tıpkı bir eşya gibi hissiz olan bedeninde yaşadığı değersizlik hissine bağlayabiliriz. Erika için aşk, bir başkasına itaat etme biçimidir. Fakat kendi cezasını belirlerken dahi mektupta iletmediği yöntemlerle kontrol mekanizmasını elinden bırakmamayı tercih etmiştir. "Kendisini birine emanet etmek istiyor, ama kendi koşullarıyla" (Jelinek, 2001, s. 221).

En çok istediğim şey beni cezalandırman, Bay Klemmer. Klemmer'in ceza olarak kendisini adım adım izlemesini istiyor. Erika onu ceza olarak aldı. Topladığım ipler, deri kemerler, hatta zincirlerle zevk duyarak, sıkıca, gergin, özenle, iyice, sanatkârane, gaddarca, eziyet çektirerek, rafine biçimde elinden geldiğince bağlayasın diye. Bu arada dizini de onun karnına bastırmalı iyice, lütfen bu iyiliği ona yapsın. (Jelinek, 2001, s. 221.)

Walter Klemmer, bu taleplerin hiçbirini gerçekleştirme için istekli değildir. Erika'nın onun tarafından zarar görme ve eziyet edilme talepleri, Klemmer'e başlarda tuhaf bir şaka olarak gelse, bu talepler arttıkça Klemmer için idraki zor bir duruma dönüşmektedir. Erika'nın bu tavrı, Klemmer'i ister istemez tüm bu arzuların ortasına çekmektedir ancak Klemmer bunun henüz farkında değildir. Bundan dolayı da Erika'yı reddetmek ister. "Bana yapılmasını istemediğim bir şeyi, başkalarına yapmam. Kendisi bedeninde tıkaçlar ve zincirler olmasından hoşlanmazdı. Seni o kadar çok seviyorum ki, diyor Klemmer, sen istesen de canını asla yakamam (Jelinek, 2001, s. 226.)"

Ancak Erika'nın ilk yakınlaşmalarında Klemmer'i reddetmesi ve onun gururunu kırarak şekilde ortada bırakması, intikam alma isteğini de beraberinde getirmiştir. Erika'nın taleplerini başta reddetse de içerisindeki nefret duygusu ve tehlikenin vermiş olduğu haz onu Erika'ya doğru itmiştir. Gece Erika'nın kapısına gelen Walter Klemmer, zili çalmadan önce kapının önünde kendine bir boşluk bulup mastürbasyon yapmaya başlamıştır.

İçindeki şiddet duygusunun etkisine kapılan Klemmer, Erika'yı arayıp annesiyle paylaştığı çift kişilik yatağından kaldırmış ve kapıyı açmasını söylemiştir. Erika, bazı şeyleri düzeltebileceğinin inancıyla yazdığı mektuptan pişman olmuş bir şekilde karşılar Klemmer'i. "Aptal mektubumun yazılmaması çok isterdim, diye temin ediyor, ama olan oldu. Talihsizlik yaşandı, ama aşkım bunu düzelterek" (Jelinek, 2001, s. 271). Ancak Klemmer için bu ilişki artık farklı bir boyuta taşınmıştır. Erika'nın kendi talepleri doğrultusunda yönlendirmek istediği ilişkide Klemmer'in gururunu kırmıştır ve bunun sonuçlarına katlanmak zorundadır. Klemmer, Erika'ya olan kızgınlığını, onun geçmişteki talepleri üzerinden çözümlemeyi tercih etmiştir. "... beklenmedik anda yüzüne tokat iniyor. Hayır, yanlış görmedi, tokadı atan Klemmer, hem de başarıyla! Erika şaşkın yanağını tutmuş, karşılık vermeden duruyor öyle" (Jelinek, 2001, s. 273). Klemmer, Erika'ya mektupta belirttiği istekleri uyguladığını belirtmektedir. Erika'nın bu durumdan hoşnut olmamasına sinirlenen Klemmer, mektubunda bahsettiği şiddet görme arzularını yerine getirdiğini vurgulamaktadır. "Klemmer, çok zamanımız var, gerekirse bütün gece, diyerek temin ediyor kadınları. Erika, ışığa dönerek açan o çiçek

değil artık. Klemmer düşündüğü şeyin bu olup olmadığını soruyor Erika'ya. Sesini siren gibi giderek yükselten kadın, hayır bu değildi, diye bağıyor (Jelinek, 2001, s. 274.)

Ardından Erika'nın fantezi dünyasını süsleyen mektupta belirttiği işkence yöntemleriyle dalga geçmeye başlayan Klemmer, bunları Erika ile dalga geçmek için yapmaktadır. “Halatların, iplerin nerede hani? Ben sadece sizin emirlerinizi yerine getiriyorum, Sayın Bayan. Sopalarının ve kayışlarının sana hiç yararı yok, değil mi? Alaylarını sürdürüyor” (Jelinek, 2001, s. 276). Klemmer'in Erika'ya olan kızgınlığı, kadının ilişkinin seyrini kendi arzularıyla yerle bir etmesinden kaynaklıdır. Klemmer bu ilişkide yöneten taraf olacağını hayal ederken, aniden aldığı bir mektupla kadının anormal istekleriyle tanışmış ve hayal kırıklığına uğramıştır. “Kadın ona zincirlemeyi, bağlanmayı, tecavüzü layık gördü ve ondan bunu bekledi, şimdi hak ettiğini alıyor. Bağır, bağır diyor Klemmer. Kadın bunun üzerine yüksek sesle ağlıyor” (Jelinek, 2001, s. 278). Erika'nın normal bir ilişki tercih etmemesi ve adamı bu isteklerle baskılaması, Klemmer'in kendini değersiz hissetmesinde büyük rol oynamıştır. Bu değersizlik hissinden kurtulmak için Erika'dan, yine onun istekleriyle intikam almayı tercih etmiştir. Öyle ki bu intikam hırsı Klemmer'i tecavüze kadar götürmüştür. “Kadının geceliği sıyrılmış ve Klemmer tecavüz etmeyi düşünüyor” (Jelinek, 2001, s. 280). Hırstan gözü dönen adam, yerde yediği darbelerden dolayı kanlar içinde yatan kadına tecavüz ediyor.

Aşk ricaları altında fermuarını indirerek önünü açıyor. Aşk ve anlayış dileyerek büyük bir kararlılıkla kadının içine giriyor. Şimdi, herkesin, en kötü insanların bile sahip olduğu sevgi hakkını şiddetle talep ediyor. Klemmer, kötü adam, kadının içini burğu gibi oyuyor. Kadından zevk iiltileri bekliyor. Erika hiçbir şey hissetmiyor. (Jelinek, 2001, s. 282)

Erika'nın eser boyunca karşılaştığımız hissizliği, temelde bedensel tabularına dayanmaktadır. Erika'nın yaşamı boyunca toplumsal normların bir temsilcisi olan annesi tarafından baskılanması, kendi varlığına karşı mesafeli bir duruş sergilemesine sebep olmuştur. Kendi bedeninin adeta bir tabuya dönüşmesi ve bunun sonucunda yaşadığı yabancılaşmanın neticesinde norm dışı rutinler edinmiştir. Bu rutinlerle Erika, bedensel tabularını yıkmaya çalışmış ancak başarılı olamamıştır. Baskıcı anne otoritesine toplumsal zeminde uyum sağlasa da bireysel bir zeminde buna başkaldırmayı denemiştir. Öyle ki bireysel yaşamında annesinin koyduğu kuralları intikam almak istercesine reddeden Erika, son olarak kendi bedenine tecavüzü bile layık görmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere karakter, ataerkinin mevcudiyetinden kurtulmayı başaramıyor diyebiliriz.

Yukarıda belirtildiği gibi Klemmer'in Erika'ya yaptıkları, çocukluğundan itibaren travmatik bir geçmişe sahip olan kadının yaşamına yeni travmalar eklenmesinde yadsınamayacak bir etkiye sahiptir. Kadın, gecesinde yaşadığı şiddet ve tecavüze rağmen sevgilisinin pişman olup, ona geleceğini düşünmektedir. “Kız, kendine yalvarmak için gelmesi gereken adamı bekliyor. Sessizce pencerenin önüne oturmuş, gitmekle kalmak arasında hesap yapıyor” (Jelinek, 2001, s. 286). Klemmer'den herhangi bir dönüş almayan Erika, daha fazla dayanamayıp yanına aldığı bıçakla Klemmer'in okuluna gidiyor. Klemmer'i uzaktan izlemeye başlayan Erika adamın yanında, gayet samimi bir şekilde dolaştığı kadını görüyor. “Walter Klemmer kolunu neşe içinde kızın omuzuna atmış. Kız yüksek sesle Klemmer'in boynuna dayıyor, Klemmer de doğal olarak bu sarışın başı taşıyor. Kız gülmekten ayakta duramıyor, hareketlerinden öyle anlaşılıyor” (Jelinek, 2001, s. 289). Erika, yaşamı boyunca en iyi şekilde yaptığı gibi öylece durup izlemeyi tercih ediyor. Daha önce de belirtildiği üzere annenin Erika'nın yaşamında bıraktığı travmalar, onun kendi yaşamında dahi başrolde olmasını engellemiştir.

Erika, şahit olduklarından sonra her zaman yaptığı gibi kendine zarar vermeyi tercih etmiştir. Erika'nın yaşamında gerek haklı gerek haksız olsun, ceza hep kendisine kesilmektedir. Başkasına karşı duyduğu öfkesi, onun yine kendisine zarar vermesine sebep olmaktadır. “Erika'nın bakışları boşluğa dalıyor ve Erika Kohut bir öfke, hırs, tutku coşkunuğu olmaksızın bıçağı omzunda bir yere saplar saplamaz kan fışkırtıyor. Yara zararsız, sadece pislik, cerahat içeri girmemeli” (Jelinek, 2001, s. 290). Daha önce de belirtildiği gibi ataerkil toplum düzeninin eserdeki yansıması olan anne, kızını her durumda silikleştirmiş, kızının karakter gelişimini engellemiştir. Bundan dolayı Erika, ne yaparsa yapsın tabularından ve psikolojik travmalarından kurtulmayı başaramamıştır.

Jelinek'in bu eseri yazıldığı dönemde Avusturya'da ciddi tepkilere yol açmıştır. Çünkü bir kadının bir erkeği seks gibi kadınlara tabu olan bir konuda hâkimiyeti altına almak istemesi ve bunu açıkça ifade etmesi o devirde kabul edilecek bir durum değildir. Öyle ki, eğer bir kadın ona ait olmayan (veya böyle algılanan) bir hakkı talep edip bunu nadiren de olsa elde ediyorsa, hele de bu sanat veya şöhret ile alakalı ise, bunun sürdürülmesine izin verilmez. Eserde tasvir edilen örneği baz alarak, bir erkeği seçme hakkı ve aynı zamanda erkeğin ona nasıl işkence edeceğini emretme hakkı, yani itaat ederek hâkimiyet kurma, kompleks bir zihinsel yapıya delalet ediyor ve izin veya tolere edilmesi güç bir olgu olarak önümüzde bulunuyor (Jelinek, 2001). Elfriede Jelinek'in *Piyanist* eseri üzerine verdiği röportajında da dile getirdiği gibi kadına emretme hakkı geçerse bu toplum tarafından kabul edilemez bir duruma dönüşebiliyor. Oysa erkeklerin kadınlar üzerinde hâkimiyet kurma hakkı her dönemde normal karşılanmış bir durumdur. Erika'nın silinmiş

bedeni, kendi bedeninin ona bir yük gelmesi ve bedenine karşı duyduğu rahatsızlık onu tecavüzü bile kabul edebilecek ve isteyebilecek bir konuma getirmiştir.

5. Sonuç

Elfriede Jelinek'in *Piyanist* adlı eseri, bedensel tabuların derinlemesine incelendiği, toplumsal cinsiyet rolleri ve bireysel kimlik arayışının çarpıcı bir şekilde ele alındığı önemli bir eserdir. Kitap boyunca işlenen tabuların incelenmesi, modern toplumun altında yatan gizli çelişkileri ve kadın deneyimini vurguladığı gösterilmiştir. Erika Kohut'un hikayesi, birçok kadının sessizce yaşadığı durumları açığa çıkararak toplumun dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Erika Kohut, annesinin baskısı altında büyümüş bir kadın ve otuzlu yaşlarında olmasına rağmen hala annesinin katı himayesi altında yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Analizler, onun iç dünyasındaki karmaşık duyguları ve kendi istekleri ile annesinin beklentileri arasındaki çatışmayı derinlemesine yaşadığını göstermiştir. Erika'nın baskılarla ve tabularla büyümüş bir kadın olarak kendini bulma çabası, eserin temel odak noktalarından biri olmuş ve onun iç dünyasının derinliklerine inilerek, toplumun dayattığı normların bireysel özgürlük ve kimlik arayışı üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Piyanist, kadının kendi bedeniyle olan ilişkisini ve bedensel tabuları incelerken, aynı zamanda kadının bedenine duyduğu yabancılığı da gözler önüne serer. Erika'nın cinselliğini bastıran ve kontrol altına almaya çalışan tutumları, kadının kendi bedenini keşfetme sürecinin ne kadar zorlu olabileceğini gösterir. Bu durum, toplumun kadınların bedenlerine yönelik dayattığı sınırlamaların ve tabuların ne kadar derinlere işlediğini açıkça gösterir.

Elfriede Jelinek, *Piyanist* eseriyle, toplumsal normları ve cinsiyet rollerini sorgulayarak, kadının iç dünyasındaki çatışmaları ve kimlik arayışını vurgular. Erika'nın annesinin gölgesinden çıkma çabası, onun özgürlük arayışını ve kendi benliğini bulma sürecini etkileyici bir şekilde anlatır. Bu eser, tabuların ve toplumsal baskıların bireyin iç dünyasına nasıl nüfuz ettiğini, özellikle de kadın deneyiminde nasıl yankılandığını göstererek, okuyucularını derinlemesine düşünmeye yönlendirdiği gösterilmiştir.

Sonuç olarak; *Piyanist* Elfriede Jelinek'in kadın deneyimini derinlemesine incelediği, bedensel tabuları ve toplumsal baskıları cesurca ele aldığı bir eserdir. Erika Kohut'un hikayesi, bir kadının kendi benliğini bulma yolculuğunu ve içsel çatışmalarını yansıtarak, kadınların bireysel kimlik arayışındaki zorlukları toplumsal bir perspektifle ele almaktadır. Kitap, beden, cinsellik, aile ilişkileri ve toplumsal normlar gibi derin konuları işleyerek, okuyucularını düşünmeye teşvik eder ve kadınların deneyimlediği tabuların karmaşıklığına ışık tutar.

Yazar Jelinek *Piyanist* isimli eserinde bir nevi ataerkil ve toplumsal baskının tesirlerini sergilemektedir. Ana karakter Erika'nın maruz kaldığı bu baskı ortamının neticesi olarak hem bedensel hem de zihinsel anomaliler yaşamakta ve bunun sonucunda kendi bedenine ve hüviyetine karşı bir uyumsuzluk ve yabancılaşma ortaya çıkmaktadır. Bu durum ayriyeten bir dualite hali meydana getiriyor; bir yandan görünüşte profesyonel ve sıkı piyano öğretmeni algısı sürdürülüyor. Ama öte yandan ana karakter toplumun geçerli ve empoze edilen normlarına tabi ve bu nedenle piyano uğraşı dışında kendi öz gelişimi kısıtlanıyor. Bu durum farklı ve bu makalede izah edilmiş yollarla "telafi" edilmeye çalışılıyor. *Piyanist* eseri ataerkil yapıların, toplumsal tabuların kadınların psişik yaşamını ve kendini algılayışını nasıl etkileyebileceğini ve hangi kalıcı psikolojik, hatta fiziksel hasara neden olabileceğini göstermektedir. Kadının toplumsal yaşamdaki konumuyla ilgili çalışmalar mevcut "Zeitgeist" i (zamanın ruhunu) gittikçe artan bir şekilde etkileyen konulardır. Sosyal ve cinsiyetler arası eşitsizliklerin edebi eserlerin katkılarıyla da giderilmesi ve duyarlılıkların artması umulmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarımı- A.Ö.I., H.T.; Veri Toplama- A.Ö.I., H.T.; Veri Analizi /Yorumlama- A.Ö.I., H.T.; Yazı Taslağı- A.Ö.I.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- H.B.; Son Onay ve Sorumluluk- A.Ö.I., H.T.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- A.Ö.I., H.T.; Data Collection- A.Ö.I., H.T.; Data Analysis / Interpretation- A.Ö.I., H.T.; Drafting Manuscript- A.Ö.I.; Critical Revision of Manuscript- H.B.; Final Approval and Accountability- A.Ö.I., H.T.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

ORCID:

Ayşenur ÖZKAN IŞIK 0000-0001-5231-8334

Habib TEKİN 0000-0002-2650-8801

KAYNAKÇA

- Bethman, B. (2011). *'Obscene Fantasies'. Elfriede Jelinek's Generic Perversions*. New York: Peter Lang.
- Coşan, L. & Tekin, H. (2021b). Stefan Zweigs Werke im Lichte der jüdischen Erinnerungskultur. In: *Jüdische Lebenswelten im Diskurs*, Leyla Coşan, Mehmet Tahir Öncü (Hrsg.). Logos Verlag: Berlin, 125- 145.
- Degner, U. (2021). Die Klavierspielerin: Erika Kohut und der Wiener Aktionismus. In: *Elfriede Jelinek: Provokation der Kunst*. Hrsg. v. Uta Degner und Christa Gürtler. Berlin: de Gruyter, 111-132.
- Doll, A. (1994). *Mythos, Natur und Geschichte bei Elfriede Jelinek*. Eine Untersuchung ihrer literarischen Intentionen. Stuttgart: Verlag für Wissenschaft und Forschung.
- Freud, S. (2014). *Totem ve Tabu*. İzmir: İlya Yayınevi.
- Janz, M. (1995). *Elfriede Jelinek*. Sammlung Metzler. Band 286. Weimar: Metzler.
- Janke, P. & Kaplan, S. (2013). Politisches und feministisches Engagement. In: *Jelinek Handbuch*. Hrsg. v. Pia Janke. Stuttgart: Metzler.
- Jelinek, E. (2022). *Angabe der Person*. Hamburg: Rowohlt.
- Jelinek, E. (2001). Elfriede Jelinek: THE PIANO TEACHER- Interview. In: *Austrian Films*. (son erişim 14.08.2023: https://www.austrianfilms.com/news/en/bodyelfriede_jelinek_the_piano_teacher_-_interviewbody).
- Jelinek, E. (2013). *Piyanist*. İstanbul: Notos Kitap.
- Kern, H. S. (2008). *Die Klavierspielerin*. Hollfeld: C. Bange Verlag.
- Kosta, B. (1994). Mother- Daughter Bond / age in Elfriede Jelinek's "Die Klavierspielerin." *University of Wisconsin Press*.
- Mayer, V., Koberg, R. (2007). *Elfriede Jelinek. Ein Portrait*. Stuttgart: Rowohlt.
- Eggert, H. & Geloc, C. (2002). *Tabu und Tabubruch. Literarische und sprachliche Strategien im 20. Jahrhundert*. Stuttgart: J.B. Metzler.
- Tekin, H. (2018). Jakob Wassermann, Der Jude der Bestimmung: Ein Schriftsteller der Gruppe »Jung-Wien« zwischen den Polen Deutsch-Sein und Jude-Sein. In: *Humanitas Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 49-64.
- Tekin, H. (2019). Jakob Wassermann, Autor der Gruppe »Jung-Wien«. Eine Rezeption bis in den "Orient". In: *Germanistik in der Türkei Band I. Ex Oriente Lux: Literaturwissenschaftliche und imagologische Ansätze*. Fatma Öztürk Dağabakan, Leyla Coşan, Ahmet Sarı, (Hrsg.). Berlin: Logos Verlag, 68-87.
- Tekin, H. (2021a). *Bilder der Judenfeindschaft in den Werken von Jakob Wassermann*. Berlin: Logos Verlag.

Atf biçimi / How cite this article

Ozkan Isik, A., & Tekin, H. (2023). Elfriede Jelinek'in *Piyanist* Romanında Bedensel Tabuların İncelenmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi - Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 50, 77-89. <https://doi.org/10.26650/sdsl2023-1343223>